

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

8 mai 2008*

În cauza C-491/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Vestre Landsret (Danemarca), prin Decizia din 23 noiembrie 2006, primită de Curte la 28 noiembrie 2006, în procedura

Danske Svineproducenter

împotriva

Justitsministeriet,

cu participarea:

Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV),

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii U. Lõhmus, J. Klučka (raportor), A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători,

* Limba de procedură: daneza.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: doamna C. Strömholm, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 28 noiembrie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Danske Svineproducenter, de H. Sønderby Christensen, avocat;
- pentru Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV), de domnul J.-L. Mériaux, asistat de J. Seeger Perregaard, avocat;
- pentru guvernul danez, de doamna B. Weis Fogh, în calitate de agent, asistată de P. Biering, avocat;
- pentru guvernul belgian, de doamna A. Hubert, în calitate de agent;
- pentru guvernul elen, de domnul I. Chalkias și de doamna S. Papaioannou, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Comunităților Europene, de domniile F. Erlbacher și H. Støvlbæk, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea având ca obiect pronunțarea unei hotărâri preliminare privește interpretarea capitolului I partea A punctul 2 litera (b), a capitolului VI punctul 47 partea D și a capitolului VII punctul 48 alineatul 3 a treia liniuță din anexa la Directiva 91/628/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1991 privind protecția animalelor în cursul transportului și de modificare a Directivelor 90/425/CEE și 91/496/CEE (JO L 340, p. 17, Ediție specială, 03/vol. 10, p. 182), astfel cum a fost modificată prin Directiva 95/29/CE a Consiliului din 29 iunie 1995 (JO L 148, p. 52, Ediție specială, 03/vol. 17, p. 120, denumită în continuare „Directiva 91/628”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între organizația profesională Danske Svineproducenter, pe de o parte, și Justitsministeriet (Ministerul Justiției), pe de altă parte, cu privire la transpunerea Directivei 91/628 în dreptul danez.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

Directiva 91/628

- 3 Cel de al treilea și cel de al patrulea considerent ale Directivei 95/29 au următorul conținut:

„întrucât unele state membre au reglementat duratele de transport, intervalele la care animalele trebuie hrănite și adăpate, perioadele de odihnă și spațiul disponibil;

întrucât aceste reglementări sunt, în anumite situații, foarte amănunțite și sunt invocate de anumite state membre pentru a limita comerțul intracomunitar de animale vii; întrucât persoanele implicate în transportul animalelor trebuie să dispună de criterii bine definite, care să le permită să acționeze la nivel comunitar fără a intra în conflict cu diferite dispoziții naționale;

întrucât, pentru a elimina obstacolele tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și pentru a permite buna desfășurare a organizării comune a pieței în cauză, asigurând în același timp un nivel satisfăcător de protecție a animalelor în cauză, este necesară modificarea, în cadrul pieței interne, a normelor prevăzute de Directiva 91/628/CEE în vederea armonizării duratelor de deplasare, a intervalelor de timp la care animalele trebuie hrănite și adăpate, a perioadelor de odihnă și a spațiului disponibil pentru anumite animale”.

- 4 În temeiul articolului 1 alineatul (1) litera (a), Directiva 91/628 este aplicabilă animalelor domestice din specia porcină.
- 5 Articolul 3 alineatul (1) litera (aa) din această directivă prevede că statele membre se asigură că „spațiul (densitatea de încărcare) de care dispun animalele respectă cel puțin cifrele prevăzute la capitolul VI din anexă pentru animalele și mijloacele de transport menționate la capitolul respectiv” și că „duratele de deplasare și de odihnă, precum și intervalele de hrănire și de adăpare pentru anumite animale, sunt, fără a aduce atingere dispozițiilor Regulamentului (CEE) nr. 3820/85 [...], în conformitate cu cele prevăzute la capitolul VII din anexă pentru animalele menționate la capitolul respectiv”.
- 6 În temeiul articolului 5 A punctul 1 litera (c) din Directiva 91/628, statele membre se asigură că fiecare transportator utilizează pentru transportul animalelor menționate

de prezenta directivă mijloace de transport care asigură respectarea cerințelor comunitare în ceea ce privește bunăstarea animală în timpul transportului, în special a cerințelor prevăzute în anexă și a cerințelor care urmează să fie stabilite în conformitate cu articolul 13 alineatul (1) din aceeași directivă.

- 7 Capitolul I din anexa la Directiva 91/628 cuprinde, printre altele, dispoziții aplicabile transportului animalelor domestice din specia porcină. La partea A punctul 2 literele (a)-(c) se prevede:

„(a) Animalele trebuie să dispună de suficient spațiu pentru a putea sta ridicate în poziția lor naturală și, după caz, trebuie prevăzute bariere pentru a le proteja împotriva mișcărilor mijlocului de transport. Cu excepția cazului în care anumite condiții speciale legate de protecția animalelor impun contrariul, ele trebuie să aibă spațiu pentru a se culca.

(b) Mijloacele de transport și containerele trebuie concepute și manipulate pentru a proteja animalele împotriva intemperiilor și a variațiilor mari de temperatură. Ventilația și cubajul aerului trebuie să fie adaptate condițiilor de transport și adecvate speciei de animale transportate.

Este necesar să se asigure un spațiu liber în interiorul compartimentului animalelor [denumit în continuare «compartimentul»] și la fiecare nivel care să asigure o ventilație corespunzătoare deasupra capetelor animalelor atunci când acestea stau în picioare și care să nu le împiedice să se miște în mod natural.

(c) Mijloacele de transport și containerele trebuie să poată fi curățate cu ușurință, trebuie amenajate astfel încât animalele să nu poată scăpa, construite astfel încât

să se evite orice rănire sau suferință inutilă a lor și echipate pentru a li se asigura condiții de siguranță. [...] Ele trebuie, de asemenea, să permită examinarea animalelor și acordarea îngrijirilor necesare și trebuie dispuse astfel încât să nu stânjenească circulația aerului. [...]"

- 8 Capitolul VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628 prevede că, pentru transportul feroviar și rutier al porcinelor, „[t]oți porcii trebuie să poată cel puțin să se întindă și să stea în picioare în poziția lor naturală” și că, „[p]entru a permite îndeplinirea acestor cerințe minime, densitatea de încărcare a transporturilor de porci cu greutate de aproximativ 100 kg nu trebuie să depășească 235 kg/m²”. În plus, „[r]asa, talia și starea fizică a porcilor pot necesita creșterea suprafeței la sol minime [astfel] prevăzute [...]; aceasta poate fi mărită cu până la 20 %, în funcție de condițiile meteorologice și de durata călătoriei”.
- 9 Potrivit dispozițiilor punctului 48 alineatele 2 și 3 din capitolul VII al anexei la Directiva 91/628:
- „2. Durata călătoriei animalelor din speciile enumerate la [alineatul] 1 nu trebuie să depășească opt ore.
3. Durata maximă a călătoriei menționată la [alineatul] 2 poate fi prelungită cu condiția ca vehiculul care efectuează transportul să îndeplinească următoarele condiții suplimentare:

[...]

— acces direct la animale;

— posibilitatea unei ventilații adecvate, care să poată fi adaptată în funcție de temperatură (interioară și exterioară);

[...]"

- ¹⁰ La 5 ianuarie 2007, Directiva 91/628 a fost abrogată și înlocuită de Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului din 22 decembrie 2004 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe și de modificare a Directivelor 64/432/CEE și 93/119/CE și a Regulamentului (CE) nr. 1255/97 (JO 2005, L 3, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 62, p. 3).

Regulamentul (CE) nr. 411/98

- ¹¹ Articolul 1 din Regulamentul (CE) nr. 411/98 al Consiliului din 16 februarie 1998 privind standardele suplimentare de protecție a animalelor, aplicabile vehiculelor rutiere folosite pentru transportul animalelor în călătorii cu o durată de peste opt ore (JO L 52, p. 8, Ediție specială, 03/vol. 23, p. 204) prevede:

„Atunci când durata de opt ore a călătoriei stabilită la capitolul VII alineatul (2) din anexa la Directiva 91/628/CEE este depășită, vehiculele rutiere folosite pentru transportul solipedelor domestice și al animalelor din speciile bovină, ovină, caprină și

porcină din cadrul Comunității trebuie să se conformeze cerințelor suplimentare prevăzute în anexa la prezentul regulament.”

12 Punctul 3 din anexa la Regulamentul nr. 411/98 prevede:

„Acces

Vehiculele folosite pentru transport trebuie să fie echipate astfel încât să permită accesul direct la toate animalele transportate, astfel încât acestea să poată fi inspectate și să li se poată acorda îngrijirile adecvate, inclusiv, în special, hrănirea și adăparea.”

Reglementarea națională

13 Directiva 91/628 a fost transpusă în dreptul danez prin Decretul nr. 201 din 16 aprilie 1993 privind protecția animalelor în timpul transportului. Acest decret a fost modificat prin Decretul nr. 734 din 13 iulie 2005 (denumit în continuare „Decretul nr. 734”), prin care Justitsministeriet a introdus o nouă reglementare privind transportul porcilor. În temeiul articolului 2 alineatul 1, Decretul nr. 734 a intrat în vigoare la 15 august 2005, cu excepția dispozițiilor referitoare la densitatea de încărcare, care au intrat în vigoare la 15 august 2006, în conformitate cu articolul 2 alineatul 2 din același decret.

Dispozițiile Decretului nr. 734 referitoare la înălțimea compartimentelor

14 Articolul 6 bis din Decretul nr. 734 prevede:

„1. La transportul porcilor cu o greutate de peste 40 kg, înălțimea interioară între două punți, măsurată de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului (de exemplu partea inferioară a unei traverse sau a unei bare de susținere) trebuie să îndeplinească cel puțin condițiile următoare:

Porci		
Greutatea medie în kg	Înălțimea interioară în cazul utilizării unui sistem de ventilație mecanică	Înălțimea interioară în cazul utilizării unui alt sistem de ventilație
40	74 cm	89 cm
50	77 cm	92 cm
70	84 cm	99 cm
90	90 cm	105 cm
100	92 cm	107 cm
110	95 cm	110 cm
130	99 cm	114 cm
150	103 cm	118 cm
170	106 cm	121 cm
190	109 cm	124 cm
210	111 cm	126 cm
230	112 cm	127 cm

[...]

3. Sistemul de ventilație mecanică trebuie să garanteze o aerisire suficientă și uniformă, cu o capacitate de ventilație de cel puțin $61 \text{ m}^3/\text{h}$ pentru 100 kg de porc. Dacă durata totală de transport al porcilor de peste 40 kg depășește opt ore, cerințele din dispozițiile anexei 3, partea A, punctul 2 trebuie să fie de asemenea îndeplinite în măsura în care se utilizează un sistem de ventilație mecanică.

4. În orice moment, este necesar să se asigure un spațiu liber în interiorul compartimentului animalelor și la fiecare nivel care să asigure o ventilație corespunzătoare deasupra capetelor animalelor atunci când acestea stau în picioare și care să nu le împiedice să se miște în mod natural.

5. Dacă durata de transport al porcilor cu o greutate de cel puțin 40 kg depășește opt ore, vehiculul utilizat trebuie să fie amenajat astfel încât, în orice moment, o înălțime interioară de inspecție de cel puțin 140 cm, măsurată de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului (de exemplu partea inferioară a unei traverse sau a unei bare de susținere) să poată fi stabilită la fiecare nivel, de exemplu cu ajutorul unui acoperiș mobil și a unor punți mobile sau a altor construcții similare. La stabilirea înălțimii interioare de inspecție de 140 cm, înălțimea la plafon a celorlalte niveluri trebuie să fie continuare cel puțin cea prevăzută la alineatul 1 pentru transportul de animale pe mai multe punți”.

15 Articolul 3 din Decretul nr. 734 cuprinde următoarele dispoziții tranzitorii:

„1. În ceea ce privește camioanele, camionetele, remorcile, semiremorcile și alte vehicule a căror primă înmatriculare are loc cel târziu la 15 august 2005, transportatorii

pot aplica, până la 15 august 2010, în cazul transportării porcilor cu o greutate de cel puțin 40 kg pe o durată de peste opt ore, normele următoare:

La transportul porcilor cu o greutate de peste 40 kg, înălțimea interioară între două punți, măsurată de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului (de exemplu, partea inferioară a unei traverse sau a unei bare de susținere) trebuie să îndeplinească cel puțin condițiile următoare:

Porci		
Greutate medie în kg	Înălțimea interioară în cazul utilizării unui sistem de ventilație mecanică	Înălțimea interioară în cazul utilizării unui alt sistem de ventilație
Porci cu o greutate cuprinsă între 40 kg și 110 kg	100 cm	107 cm
Porci cu o greutate cuprinsă între 110 kg și 150 kg	110 cm	118 cm
Porci cu o greutate cuprinsă între 150 kg și 230 kg	112 cm	127 cm
Porci cu o greutate de peste 230 kg	> 112 cm	> 127 cm

2. Sistemul de ventilație mecanică trebuie să garanteze o aerisire suficientă și uniformă, cu o capacitate de ventilație de cel puțin 61 m³/h pentru 100 kg de porc.

3. În orice moment, este necesar să se asigure un spațiu liber în interiorul compartimentului animalelor și la fiecare nivel al acestuia care să asigure o ventilație corespunzătoare deasupra capetelor animalelor atunci când acestea stau în picioare și care să nu le împiedice să se miște în mod natural.

4. Înainte de intrarea în vigoare a normelor privind suprafața stabilite la articolul 2 alineatul 2, în cazul transportării porcilor la o înălțime interioară de 100 cm, suprafața disponibilă trebuie să fie de cel puțin 0,42 m² pentru 100 kg de porc.”

Dispozițiile Decretului nr. 734 referitoare la densitatea de încărcare

- 16 Anexa I la Decretul nr. 734, care a înlocuit anexa II la Decretul nr. 201 din 16 aprilie 1993, prevede:

„D. Porcine

Transport pe calea ferată și transport rutier, inclusiv cu vehicule cu remorcă

1. Transport cu o durată de mai puțin de opt ore:

Greutatea animalului viu (în kg)	Spațiu pentru fiecare animal (în m ²)
25	0,17
50	0,26
75	0,33
100	0,42
200	0,70
250 sau mai mult	0,80

Rasa, talia și starea fizică a porcilor pot necesita creșterea suprafeței la sol minime prevăzute anterior; aceasta poate fi mărită cu până la 20 %, în funcție de condițiile meteorologice și de durata călătoriei.

2. Transport cu o durată de peste opt ore:

Greutatea animalului viu (în kg)	Spațiu pentru fiecare animal (în m ²)
25	0,20
50	0,31
75	0,39
100	0,50
200	0,84
250 sau mai mult	0,96"

Acțiunea principală și întrebările preliminare

17 Din decizia de trimitere rezultă că Danske Svineproducenter este o organizație profesională care apără interesele crescătorilor de porci din Danemarca. Aceasta reunește circa 1 700 de crescători, a căror producție globală reprezintă două treimi din producția porcină daneză.

18 La 14 mai 2005, Danske Svineproducenter a introdus, la Vestre Landsret (Curtea Regională de Vest), o acțiune împotriva Justitsministeriet, susținând că reglementarea care efectuează transpunerea în dreptul danez a Directivei 91/628, astfel cum a fost modificată prin Decretul nr. 734, nu este compatibilă nici cu dispozițiile acestei

directive, nici cu prevederile articolelor 28 CE-30 CE și 49 CE, nici cu Regulamentul nr. 1/2005. Danske Svineproducenter consideră în special că diferite cerințe prevăzute în Decretul nr. 734, nepromulgat încă la data introducerii acțiunii, sunt ilegale.

- 19) Apreciind că soluționarea litigiului depinde de interpretarea anumitor dispoziții din Directiva 91/628, Vestre Landsret a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Dispozițiile din capitolul I partea A punctul 2 litera (b) și cele din capitolul VII [punctul] 48 [alineatul] 3 a treia liniuță din anexa la Directiva 91/628 [...] trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu poate institui un regim național de tranziție potrivit căruia, în cazul în care timpul de transport al unor porci care cântăresc între 40 kg și 110 kg depășește opt ore, spațiul între două niveluri ale vehiculului – măsurat de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului – trebuie să fie de cel puțin 100 cm în ipoteza utilizării unui sistem de ventilație mecanică?
- 2) Dispozițiile din capitolul I partea A punctul 2 litera (b) și cele din capitolul VII [punctul] 48 [alineatul] 3 a treia liniuță din anexa la Directiva 91/628 [...] trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu poate institui un regim național potrivit căruia, în cazul transportării porcilor cu o greutate de cel puțin 40 kg, dacă durata călătoriei depășește opt ore, este obligatorie utilizarea unui mijloc de transport care – de exemplu, cu ajutorul unui acoperiș reglabil pe înălțime utilizat în combinație cu punți mobile sau al unei construcții asemănătoare – să permită obținerea, în orice moment, a unui punct de inspecție la fiecare nivel cu o înălțime minimă de 140 cm, măsurată de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului, în timp ce, în cazul transportării animalelor pe mai multe niveluri, înălțimea minimă a fiecăruia dintre acestea trebuie să fie de 92 cm [dacă este vorba] de un transport de porci cu o greutate medie de 100 kg cu un sistem de ventilație mecanică?

- 3) Dispozițiile din capitolul VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628 [...] trebuie interpretate în sensul că un stat membru nu poate institui un regim național potrivit căruia, în cazul unui transport cu o durată de peste opt ore, suprafața disponibilă trebuie să fie de cel puțin 0,50 m² pentru 100 kg de porc?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

20 Printr-o scrisoare din 27 decembrie 2007, reclamanta din acțiunea principală a solicitat redeschiderea procedurii orale, susținând că guvernul danez a comunicat Curții fotografii chiar înaintea ședinței, ceea ce nu i-ar fi permis să își apere interesele în legătură cu această administrare de probe, pe care o califică drept inechitabilă, tardivă și tendențioasă. În plus, aceasta a invocat faptul că necomunicarea anexelor atașate observațiilor sale scrise către celelalte părți interesate care au depus observații în scris constituie o încălcare a dreptului său la apărare.

21 Trebuie amintit încă de la început că, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea poate, din oficiu sau la propunerea avocatului general, precum și la cererea părților, să dispună redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 61 din Regulamentul său de procedură, dacă apreciază că nu este lămurită îndeajuns sau dacă este necesară soluționarea cauzei pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (a se vedea Ordonanța din 4 februarie 2000, *Emesa Sugar*, C-17/98, Rec., p. I-665, punctul 18, Hotărârea din 14 decembrie 2004, *Swedish Match*, C-210/03, Rec., p. I-11893, punctul 25, și Hotărârea din 28 iunie 2007, *Albert Reiss Beteiligungsgesellschaft*, C-466/03, Rec., p. I-5357, punctul 29).

22 Pe de altă parte, articolul 234 CE instituie o cooperare directă între Curte și instanțele naționale printr-o procedură necontencioasă, independentă de o inițiativă a părților, în cursul căreia acestea au posibilitatea de a prezenta observații scrise și pot fi invitate

să prezinte observații orale în cadrul unei ședințe (a se vedea în acest sens Ordonanța din 14 iulie 1971, Rheinmühlen Düsseldorf, 6/71, Rec., p. 719, punctul 1, și Hotărârea din 14 septembrie 2006, Slob, C-496/04, Rec., p. I-8257, punctul 34).

- 23 În plus, în cadrul unei proceduri prevăzute la articolul 234 CE, care se întemeiază pe o netă separare a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, orice apreciere a faptelor este de competența instanței naționale (a se vedea, printre altele, Hotărârea din 9 iunie 2005, HLH Warenvertrieb și Orthica, C-211/03, C-299/03 și C-316/03-C-318/03, Rec., p. I-5141, punctul 96, precum și Hotărârea din 18 iulie 2007, Lucchini, C-119/05, Rep., p. I-6199, punctul 43). Curtea, în special, nu este abilitată să se pronunțe decât cu privire la interpretarea sau la validitatea unui text comunitar pornind de la faptele care îi sunt indicate de instanța națională (a se vedea, printre altele, Hotărârea din 16 martie 1978, Oehlschläger, 104/77, Rec., p. 791, punctul 4, precum și Hotărârea din 28 septembrie 2006, Gasparini și alții, C-467/04, Rec., p. I-9199, punctul 41). În acest cadru, este de competența instanței naționale să stabilească faptele care au stat la baza litigiului și să le aprecieze în consecință în cadrul deciziei pe care trebuie să o pronunțe (a se vedea în acest sens, printre altele, Hotărârea din 29 aprilie 1982, Pabst & Richarz, 17/81, Rec., p. 1331, punctul 12, precum și Hotărârea din 11 decembrie 2007, Eind, C-291/05, Rep., p. I-10719, punctul 18).
- 24 În ceea ce privește fotografiile a căror comunicare către Curte este denunțată, este suficient să se arate că, la întrunirea care s-a ținut între judecători și avocați înaintea începerii ședinței, Curtea i-a informat pe aceștia din urmă că fotografiile menționate nu au fost transmise judecătorilor și că prezentarea lor în ședință nu va fi admisă.
- 25 În ceea ce privește argumentul privind necomunicarea înscrisurilor anexate la observațiile reclamantei din acțiunea principală, este necesar să se constate că aceste observații au fost comunicate, fără înscrisurile respective, având în vedere volumul acestora, celorlalte părți interesate care au depus observații scrise. Este de asemenea cert faptul că aceste părți au avut cunoștință de existența anexelor, a căror listă deta-

liată a constituit partea finală a observațiilor menționate, și că, în consecință, aveau posibilitatea de a le consulta la grefa Curții sau de a solicita comunicarea lor.

- 26 Având în vedere considerațiile anterioare, nu este necesar să se admită cererea de redeschidere a procedurii orale, prezentată de reclamanta din acțiunea principală.

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 27 Este necesar să se amintească faptul că, potrivit articolului 249 al treilea paragraf CE, directiva este obligatorie pentru fiecare stat membru destinat cu privire la rezultatul care trebuie atins, lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele.
- 28 Potrivit unei jurisprudențe constante, fiecare dintre statele membre destinate ale unei directive are obligația de a lua, în cadrul ordinii juridice naționale, toate măsurile necesare în vederea asigurării efectului deplin al directivei, conform obiectivului urmărit (a se vedea, printre altele, Hotărârea din 17 iunie 1999, Comisia/Italia, C-336/97, Rec., p. I-3771, punctul 19, precum și Hotărârea din 5 iulie 2007, Kofoed, C-321/05, Rep., p. I-5795, punctul 41).
- 29 Este necesar să se arate, în această privință, faptul că s-a reținut deja de către Curte că principalul obiectiv urmărit de Directiva 91/628 este protecția animalelor în timpul transportului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 ianuarie 2008, Viamex Agrar

Handel și ZVK, C-37/06 și C-58/06, Rep., p. I-69, punctul 29). Nu este mai puțin adevărat, după cum rezultă din al doilea considerent al Directivei 91/628 și din al patrulea considerent al Directivei 95/29, că Directiva 91/628 a fost adoptată în cadrul unei politici comunitare care urmărește să elimine obstacolele tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și să permită buna desfășurare a organizării comune a pieței.

30 În plus, din al patrulea considerent al Directivei 95/29 rezultă că Directiva 91/628 urmărește să realizeze armonizarea duratelor de deplasare, a intervalelor de timp la care animalele trebuie hrănite și adăpate, a perioadelor de odihnă și a spațiului disponibil pentru anumite animale. Cu toate acestea, se impune constatarea că, deși Directiva 91/628 cuprinde anumite dispoziții precise, altele sunt de natură generală (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 mai 1999, Monsees, C-350/97, Rec., p. I-2921, punctul 26).

31 În aceste condiții, transpunerea Directivei 91/628 trebuie efectuată cu respectarea obiectivelor pe care le urmărește, iar marja de apreciere de care dispun statele membre depinde de precizia dispozițiilor acestei directive. În plus, transpunerea menționată trebuie efectuată cu respectarea strictă a principiului proporționalității. Curtea a hotărât deja, în această privință, că acest principiu al proporționalității, care reprezintă un principiu general de drept comunitar și care a fost confirmat în mai multe rânduri de jurisprudența Curții, în special în domeniul politicii agricole comune (a se vedea în special Hotărârea din 12 iulie 2001, Jippes și alții, C-189/01, Rec., p. I-5689, punctul 81, precum și Hotărârea din 7 septembrie 2006, Spania/Consiliul, C-310/04, Rec., p. I-7285, punctul 97), trebuie respectat atât de legiuitorul comunitar, cât și de legiuitorul și de instanțele naționale care aplică dreptul comunitar (a se vedea în acest sens Hotărârea Viamex Agrar Handel și ZVK, citată anterior, punctul 33).

32 Este prin urmare inerent procedurii de transpunere faptul că statele membre trebuie să respecte obiectivul principal de protecție a animalelor în timpul transportului fără a împiedica realizarea celorlalte obiective urmărite de Directiva 91/628.

33 Chiar în lumina acestor observații trebuie să se aprecieze dacă măsurile naționale precum cele care sunt în cauză în acțiunea principală asigură efecte depline dispozițiilor Directivei 91/628, în conformitate cu obiectivele pe care aceasta le urmărește și cu principiul proporționalității.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

34 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă dispozițiile din capitolul I partea A punctul 2 litera (b) și cele din capitolul VII punctul 48 alineatul 3 a treia liniuță din anexa la Directiva 91/628 trebuie interpretate în sensul că permit unui stat membru să instituie:

- un regim național de tranziție potrivit căruia, în cazul în care timpul de transport al unor porci care cântăresc între 40 kg și 110 kg depășește opt ore, spațiul între două niveluri ale vehiculului – măsurat de la punctul cel mai înalt al podelei până la punctul cel mai de jos al plafonului – trebuie să fie de cel puțin 100 cm în ipoteza utilizării unui sistem de ventilație mecanică;

- un regim național potrivit căruia, în cazul transportului porcilor cu o greutate de cel puțin 40 kg, dacă durata călătoriei depășește opt ore, este obligatorie utilizarea unui mijloc de transport care să permită obținerea, în orice moment, a unui punct de inspecție la fiecare nivel cu o înălțime minimă de 140 cm, în timp ce, dacă este vorba de un vehicul dotat cu un sistem de ventilație mecanică și pe mai multe niveluri, înălțimea minimă a fiecăruia dintre acestea trebuie să fie de 92 cm pentru un transport de porci cu o greutate medie de 100 kg.

35 Trebuie arătat că dispozițiile Directivei 91/628 impun statelor membre adoptarea unor standarde minime care să garanteze că porcii dispun, în cadrul unui transport rutier, de un spațiu suficient ca suprafață și ca înălțime, precum și de o ventilație adecvată, cerințe care sunt sporite în cazul în care durata călătoriei depășește opt ore.

36 Într-adevăr, articolul 5 A punctul 1 litera (c) din Directiva 91/628 obligă statele membre să se asigure că fiecare transportator utilizează pentru transportul animalelor menționate de prezenta directivă mijloace de transport care asigură respectarea cerințelor comunitare în ceea ce privește bunăstarea animală în timpul transportului, în special a cerințelor prevăzute în anexă și a cerințelor care urmează să fie stabilite în conformitate cu articolul 13 alineatul (1) din aceeași directivă. Articolul 3 alineatul (1) litera (aa) din Directiva 91/628 prevede că statele membre trebuie să se asigure că spațiul (densitatea de încărcare) de care dispun animalele respectă cel puțin cifrele reluate în capitolul VI din această anexă. Capitolul VI menționat, care stabilește, la punctul 47 partea D, densitățile de încărcare pentru porcine, prevede că, pentru transportul rutier, toți porcii trebuie să poată cel puțin să se întindă și să stea în picioare în poziția lor naturală. Se mai precizează că pentru a permite îndeplinirea acestor cerințe minime, densitatea de încărcare a transporturilor de porci cu greutate de aproximativ 100 kg nu trebuie să depășească 235 kg/m^2 . Această dispoziție mai prevede că rasa, talia și starea fizică a porcilor pot necesita creșterea suprafeței la sol minime prevăzute anterior, iar aceasta poate fi mărită cu până la 20 %, în funcție de condițiile meteorologice și de durata călătoriei.

37 În plus, trebuie subliniat că Directiva 91/628 se limitează să prevadă, la capitolul I partea A punctul 2 litera (b) din anexă, că mijloacele de transport trebuie să prezinte un spațiu liber în interiorul compartimentului și la fiecare nivel al acestuia, care să asigure o ventilație corespunzătoare deasupra capetelor animalelor atunci când acestea stau în picioare și care să nu le împiedice să se miște în mod natural. Referitor la capitolul VII punctul 48 alineatul 3 a treia liniuță din aceeași anexă, acesta nu permite transportul animalelor atunci când durata călătoriei depășește opt ore decât cu condiția ca mijlocul de transport să îndeplinească anumite condiții suplimentare, în special cu privire la existența unui acces direct la acestea.

38 Prin urmare, în măsura în care legiuitorul comunitar nu a stabilit el însuși, în cuprinsul Directivei 91/628, înălțimea exactă a compartimentelor, este necesar să se recunoască statelor membre o marjă de apreciere incontestabilă în vederea adopțării dispozițiilor naționale care să permită asigurarea efectului deplin al dispozițiilor acestei directive, în conformitate cu obiectivele urmărite de aceasta și cu respectarea dreptului comunitar.

39 În ceea ce privește dispozițiile în cauză în acțiunea principală, rezultă din observațiile prezentate Curții în cadrul procedurii scrise și orale că, la transpunerea în dreptul intern, Regatul Danemarcei a dorit să convertească cerințele foarte generale prevăzute de Directiva 91/628 în materie de înălțime a compartimentelor în obligații precise. În acest scop, acesta a considerat oportun să se întemeieze pe recomandările care figurează în avizul privind bunăstarea animalelor în timpul transportului, emis la 11 martie 2002 de Comitetul științific pentru sănătatea și bunăstarea animalelor, care este un comitet comunitar, pentru motivul că acest aviz ar ține seama de date științifice mai recente decât cele care au servit la elaborarea Directivei 91/628. Recomandările respective constituie așadar, în opinia guvernului danez, baza cea mai adecvată pentru precizarea normelor acestei directive și asigurarea protecției animalelor.

40 Este necesar să se considere că o reglementare precum cea în cauză în acțiunea principală, care cuprinde cifre cu privire la înălțimea compartimentelor pentru ca transportatorii să se poată raporta la standarde mai precise decât cele prevăzute de Directiva 91/628, intră, în principiu, în marja de apreciere conferită statelor membre prin articolul 249 CE, cu condiția totuși ca reglementarea respectivă, în măsura în care poate repune în discuție obiectivele urmărite de directiva în cauză, anume acelea de a elimina obstacolele tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și de a permite buna desfășurare a organizării comune a pieței, să rămână în mod obiectiv necesară și proporțională pentru realizarea obiectivului principal urmărit de această directivă, acela al protecției animalelor în timpul transportului.

41 În această privință, rezultă din observațiile guvernului danez că, prin reglementarea în cauză în acțiunea principală, Regatul Danemarcei a acordat prioritate realizării

obiectivului privind protecția animalelor în timpul transportului asupra celorlalte obiective ale Directivei 91/628. Guvernul menționat subliniază de altfel că, întrucât bunăstarea animalelor este un aspect prioritar, a înțeles să evite suferințele inutile pricinuite animalelor în timpul transportului, ținând seama, în același timp, în măsura posibilului, de interesele economice existente, în special de cele ale transportatorilor și de capacitățile acestora de a se adapta la o nouă situație.

42 În plus, rezultă din informațiile furnizate de instanța de trimitere că unul dintre obiectivele reglementării menționate a fost acela de a face mai dificile și mai oneroase condițiile necesare îndeplinirii cerințelor în materie de transport de animale și, astfel, de a reduce în mod indirect numărul animalelor transportate timp îndelungat către abatoare. Dispozițiile în cauză în acțiunea principală ar implica printre altele transformarea vehiculelor utilizate în mod obișnuit pentru transportul animalelor, ceea ce, potrivit estimărilor guvernului danez, ar reprezenta pentru exportatori costuri suplimentare cuprinse între 10 000 și 20 000 de euro pentru fiecare autotren.

43 Nu poate fi exclus, în asemenea împrejurări, faptul ca respectivele costuri suplimentare pe care le poate presupune respectarea unei reglementări cum este cea în cauză în acțiunea principală, precum și dificultățile tehnice pe care aceasta le poate genera să fie de natură a împiedica realizarea obiectivelor de a elimina obstacolele tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și de a permite buna desfășurare a organizării comune a pieței, restricționând astfel libera circulație a mărfurilor atât la import, cât și la export.

44 În absența, din dosarul depus la Curte, a datelor referitoare la impactul pe care reglementarea în cauză în acțiunea principală l-a avut asupra bunei funcționări a pieței comune, în special în ceea ce privește producătorii de porci din alte state membre care transportă animale pe teritoriul danez, instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă această reglementare generează dificultăți tehnice de natură a împiedica realizarea obiectivelor de eliminare a obstacolelor tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și de bună desfășurare a organizării comune a pieței pe care

le urmărește Directiva 91/628, precum și sarcina de a aprecia, prin prisma acestor diferite elemente, dacă, prin adoptarea reglementării menționate, Regatul Danemarcei a depășit marja de apreciere pe care i-o conferă această directivă. În special, instanța respectivă va trebui să se asigure că această reglementare, în măsura în care poate repune în discuție realizarea acestor două obiective, rămâne în mod obiectiv necesară și proporțională pentru realizarea obiectivului principal de protecție a animalelor în timpul transportului, obiectiv urmărit de directiva în cauză.

45 În acest scop, aceasta va trebui să verifice mai întâi că respectivele costuri suplimentare, precum și dificultățile tehnice generate de dispozițiile în cauză în acțiunea principală nu sunt de natură să defavorizeze producătorii de porci din statul membru care le-a adoptat. Apoi, instanța va trebui să se asigure că aceste dispoziții nu sunt susceptibile să penalizeze producătorii respectivi, care doresc să își exporte produsele, prin comparație cu exportatorii din alte state membre, care nu sunt nevoiți să suporte costurile suplimentare aferente transformărilor tehnice ale autotrenurilor. În sfârșit, instanța de trimitere va trebui să controleze că dispozițiile respective nu defavorizează producătorii de porci din alte state membre care ar dori să exporte animale către Danemarca, sau prin acest stat membru, și care ar fi și ei constrânși să adapteze autotrenurile pentru a se conforma reglementării daneze.

46 Având în vedere considerațiile expuse anterior, este necesar să se răspundă la prima și la cea de a doua întrebare adresate în sensul că o reglementare precum cea în cauză în acțiunea principală, care cuprinde cifre cu privire la înălțimea compartimentelor pentru animale, pentru ca transportatorii să se poată raporta la standarde mai precise decât cele prevăzute de Directiva 91/628, poate intra în cadrul marjei de apreciere conferite statelor membre prin articolul 249 CE, cu condiția ca această reglementare, care respectă obiectivul de protecție a animalelor în timpul transportului urmărit de directiva menționată, să nu împiedice, cu încălcarea principiului proporționalității, realizarea obiectivelor de eliminare a obstacolelor tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și de bună desfășurare a organizării comune a pieței, urmărite de asemenea de directiva menționată. Instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă reglementarea menționată respectă aceste principii.

Cu privire la a treia întrebare

- 47 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească în ce măsură capitolul VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628 trebuie interpretat în sensul că un stat membru nu poate institui un regim național potrivit căruia, în cazul unui transport cu o durată de peste opt ore, suprafața disponibilă trebuie să fie de cel puțin $0,50 \text{ m}^2$ pentru 100 kg de porc.
- 48 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că, potrivit prevederilor articolului 3 alineatul (1) litera (aa) din Directiva 91/628, statele membre se asigură că spațiul (densitatea de încărcare) de care dispun animalele respectă cel puțin cifrele prevăzute de capitolul VI din anexă pentru animalele și mijloacele de transport menționate la capitolul respectiv. Pe de altă parte, punctul 47 partea D din capitolul în cauză prevede că, pentru a permite îndeplinirea cerințelor minime impuse de această dispoziție, respectiv că porcii trebuie să poată să se întindă și să stea în picioare în poziția lor naturală, densitatea de încărcare a transporturilor de porci cu greutate de aproximativ 100 kg nu trebuie să depășească 235 kg/m^2 , ceea ce echivalează cu $0,42 \text{ m}^2$ pentru un porc de 100 kg. Această dispoziție mai prevede că rasa, talia și starea fizică a porcilor pot necesita creșterea suprafeței la sol minime prevăzute, iar aceasta poate fi mărită cu până la 20 %, în funcție de condițiile meteorologice și de durata călătoriei.
- 49 Rezultă, aşadar, din conținutul capitolului VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628 că legiuitorul comunitar a stabilit în mod expres standarde minime de densitate de încărcare pentru porcii de aproximativ 100 kg și a permis printre altele statelor membre să mărească aceste standarde cu până la 20 %, în funcție de condițiile meteorologice și de durata călătoriei.
- 50 Or, se impune constatarea că o dispoziție națională potrivit căreia se impune cerința ca, în cazul unui transport cu o durată de peste opt ore, suprafața disponibilă pentru fiecare animal să fie de cel puțin $0,50 \text{ m}^2$ pentru porcii de 100 kg este în conformitate

cu standardele minime și maxime prescrise prin dispozițiile Directivei 91/628 amintite la punctul 48 din prezenta hotărâre. Într-adevăr, mărirea spațiului minim impus prevăzut de o astfel de dispoziție se justifică prin durata călătoriei și se situează în limita de 20 % autorizată de legiuitorul comunitar în aceste dispoziții.

- 51 În asemenea condiții, este necesar să se răspundă la cea de a treia întrebare adresată după cum urmează: capitolul VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628 trebuie interpretat în sensul că un stat membru este autorizat să instituie un regim național potrivit căruia, în cazul unui transport cu o durată de peste opt ore, suprafața disponibilă pentru fiecare animal este de cel puțin 0,50 m² pentru porci de 100 kg.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 52 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) O reglementare națională precum cea în cauză în acțiunea principală, care cuprinde cifre cu privire la înălțimea compartimentelor animalelor, pentru ca transportatorii să se poată raporta la standarde mai precise decât cele prevăzute de Directiva 91/628/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1991**

privind protecția animalelor în timpul transportului și de modificare a Directivelor 90/425/CEE și 91/496/CEE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 95/29/CE a Consiliului din 29 iunie 1995, poate intra în cadrul marjei de apreciere conferite statelor membre prin articolul 249 CE, cu condiția ca această reglementare, care respectă obiectivul de protecție a animalelor în timpul transportului urmărit de directiva menționată, astfel cum a fost modificată, să nu împiedice, cu încălcarea principiului proporționalității, realizarea obiectivelor de eliminare a obstacolelor tehnice din calea schimburilor comerciale de animale vii și de bună desfășurare a organizării comune a pieței, urmărite de asemenea de directiva menționată, astfel cum a fost modificată. Instanței de trimitere îi revine sarcina de a verifica dacă reglementarea menționată respectă aceste principii.

- 2) Capitolul VI punctul 47 partea D din anexa la Directiva 91/628, astfel cum a fost modificată prin Directiva 95/29, trebuie interpretat în sensul că un stat membru este autorizat să instituie un regim național potrivit căruia, în cazul unui transport cu o durată de peste opt ore, suprafața disponibilă pentru fiecare animal este de cel puțin 0,50 m² pentru porcii de 100 kg.

Semnături